

Струка (назив): КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ, IV СТЕПЕН				
Занимање (назив): Музички извођач / Музички сарадник				
Предмет (назив) : ХАРМОНИЈА				
Опис (предмета): Стручно теоријски				
Модул (наслов): Вантоналне доминанте и њихови замјеници, модулација преко N6 и хроматска модулација				
Датум:		Мај, 2024.		Шифра:
				Редни број: 01
Сврха				
Кроз овај модул ученици четвртог разреда средње музичке школе треба да овладају алтерацијама у заданом тоналитету, хармонизујући акорде као вантоналне доминанте и њихове замјенике,а потом се упознају и са елиптичним разрјешењима ових акорада који своју примјену налазе у класичној хармонији. Ученици ће се упознати са појмом хроматске модулације преко N6 која се дијелом сматра дијатонском а дијелом и хроматском модулацијом, као и типом хроматске модулације (помоћу промјене склопа акорда или помоћу хроматске терцне сродности) уз сталну хармонизацију баса и сопрана, као и уз неизоставно свирање хармонских веза и задатака.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Завршен трећи разред средње музичке школе.				
Циљеви				
- оспособљавање ученика за препознавање и индентификовање вантоналних акорада и њиховог међусобног везивања - могућност преласка у нов тоналитет путем хроматске модулације - развијање логичког мишљења у изради хармонских задатака (хармонизација заданог баса(шифриран или нешифриран) или сопрана) - развијање способности свирања или пјевања четворогласног хармонског става, као и свирање каденци и других хармонских задатака уз примјену алтерованих акорада и хроматске модулације				
Теме				
1. Вантоналне доминанте и њихови замјеници (уочавање алтерације и поставка септакорда- вантоналне доминанте или замјеника, начин везивања, разрјешења у одговарајуће акорде као привремене тонике или примјена елиптичних разрјешења,)				
2. Модулација преко наполитанског сектакорда (презначење сваког дурског сектакорда у наполитански сектакорд и обрнуто)				
3. Хроматска модулација (хроматска модулација помоћу промјене склопа акорда; хроматска модулација помоћу терцне сродности (скривене и хроматске))				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			

1. Вантоналне доминанте и њихови замјеници	- да препозна и именује алтероване тонове, те формира задане акорде кроз бројне тоналитете; - да дефинише критичне тонове и правилно их разријеши логичним слиједом у одговарајуће акорде као њене привремене тонике или да примијени елиптична разрјешења вантонални доминанти и њихових замјеника.	- препозна вантонални акорд као краткотрајно иступање из тоналитета и да појаву алтерованог тона не сматра модулацијом; - објасни кроз примјере врсту вантоналног акорда и њихових обртаја, те их правилно разријеши у одговарајући акорд као његову привремену тонику; - брзо уочи како у хармонским задацима тако и у хармонским примјерима, примјену и смисао вантоналних доминанти и њихових замјеника; - развија и	- спозна и оправда важност рада током поставке вантоналних акорада(вантоналне доминанте и њихови замјеници) и њихових обртаја; - прикаже поставке вантоналних акорада и начин везивања са квинтакордима, сектакордима као и главним септакордима, као и правилним разрјешењима таквих акорада у њихове привремене тонике; - прикаже промјене склопа акорда или терцне сродности; - изведе начин преласка у нови тоналитет путем хроматске модулације (преко N6 или преко преко промјене склопа акорда); - оживи и прикаже кроз хармонизацију бас и сопрана стечено знање из наведене области; - изведе звучно на клавиру и прикаже своју	Наставник треба да : - упути ученика на уџбеничку литературу; - објасни ученицима појам вантоналног акорда; - прикаже ученицима структуру вантоналне доминанте и њеног замјеника; - визуелно објасни кроз краће примјере поставку вантоналне доминанте и њиховог замјеника; - прикаже кроз примјере начин и врсте разрјешења вантоналних акорада оба типа у одговарајуће ступњеве као своје привремене тонике или примјену елиптичних разрјешења; - константно ради на повезивању слике и звука; - инсистира на правилном и брзом именовању вантоналних акорада у заданим тоналитетима.

		прошири хармонски слух уз звучне примјере.	креативност у формирању хармонског задатка водећи рачуна о кретању мелодијских линија кроз гласове;	
2. Модулација преко наполитанског сектакорда	- обнови своје раније знање о наполитанском сектакорду; - брзо и прецизно препозна тренутак модулације у којем наполитански сектакорд као модулирајући акорд се може презентити у тонични, субдоминантни или доминантни сектакорд; - у заданим примјерима, примијени стечено знање о модулацији помоћу алтерованог акорда дијатонског типа; - испише тј. хармонизује задан бас или сопран са примјеном модулације преко наполитанског сектакорда; - препозна и дефинише у примјерима из литературе ову врсту модулације.	- примијени стечено знање о наполитанском сектакорду и акордима као и начину правилног разрешења критичних тонова; - развија музичку креативност током хармонизације заданог баса и сопрана уз примјену модулације преко N6; - пронађе и анализира у хармонским примјерима модулацију преко наполитанског сектакорда уочавајући	- демонстрира кроз хармонизације заданих мелодија музичку креативност и особеност.	- понови раније научену област о наполитанском сектакорду; - објасни начин презентације сваког дурског сектакорда у наполитански и обртнуто; - прикаже кроз краће хармонске примјере или примјере из музичке литературе начин модулације преко алтерованог акорда; - објасни начин удвајања у полазном и циљном тоналитету; - кроз илустровано представљене и звучно одсвиране примјере из музичке литературе ученицима прикаже примјену модулације преко N6; - од ученика захтијева да у заданим тоналитетима испишу краће примјере који ће у себи садржати модулацију преко наполитанског сектакорда, а потом и одсвирају на клавиру; - инсистира на сталној хармонизацији заданог баса и сопрана уз обавезно свирање или пјевање израженог хармонског задатка.

		заједнички акорд у полазном и циљном тоналитету - одсвира на клавиру задатке са употребом хроматске модулације преко N6.		
3. Хроматска модулација	- идентификује и препозна у мелодијској линији хроматску промјену тона, која ће бити основа за примјену хроматске модулације; - препозна у хармонском слиједу хроматску промјену тона, те да на том мјесту изврши прелазак у нови тоналитет путем промјене склопа акорда; - препозна у примјерима из литературе али и у хармонским задацима примијени хроматску терцну сродност као начин хроматске модулације; - изабере и примијени приликом хармонизације баса и	- примијени и запише у заданом басу и сопрану, када уоче хроматску промјену тона, хроматску модулацију помоћу промјене склопа акорда или помоћу терцне сродности и на тај начин пређе у нов тоналитет; - у примјерима на часу солфеђа лакше препозна хроматску модулацију помоћу промјене склопа акорда		Наставник треба да : - упозна ученике са начином хроматске модулације кроз примјере из литературе; - објасни примјену и улогу појаве хроматског тона у мелодијској линији; - упозна ученике и објасни начин примјене хроматске модулације помоћу промјене склопа акорда или помоћу терцне сродности (хроматске или терцне); - одсвира ученицима акордске промјене које су довеле до модулације у нов тоналитет; - стално задаје ученицима мелодијске линије баса и сопрана како би ученици јасније употпунили своје схватање наведене области; - инсистира на сталној изради хармонских задатака како на настави тако и у виду домаћих задатака; - од ученика захтијева стално свирање краћих примјера или хармонских етида који у себи садрже наведену област.

	сопрана врсту хроматске модулације.	или терцне сродности, а тима и акордску промјену лакше отпјева; - анализира примјере из музичке литературе као и начин промјене тоналитета преко хроматске модулације - резимира кроз самосталне хармонизације заданих мелодијских примјера стечено знање, развијајући креативност у изради хармонских задатака како баса тако и сопрана.		
Интеграција				
Корелација са наставом клавира, инструмената, музичких облика, контрапункта и солфеђа.				
Извори				
- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; - Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.)				
Оцјењивање				

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитњу и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагања испита у средњој школи. О техникама и критеријумима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.

Струка (назив): КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ, IV СТЕПЕН			
Занимање (назив): Музички извођач / Музички сарадник			
Предмет (назив) : ХАРМОНИЈА			
Опис (предмета): Стручно теоријски			
Модул (наслов): Појам и средства енхармонске модулације са освртом на стилску хармонију (хармонске анализе)			
Датум:	2024.	Шифра:	Редни број: 02
Сврха			
Кроз овај модул ученици четвртог разреда средње музичке школе треба да овладају врстама енхармонске модулације као и стилском хармонијом барока, класицизма и раног романтизан кроз хармонску анализу примјера из музичке литературе. Настава овог модула се бави тумачењем, анализом и практичним вјежбама у виду хармонизације баса и сопрана, као и свирањем хармонских примјера са наведеним областима на клавиру. Кроз овај модул ученици ће се путем хармонске анализе упознати са хармонским средствима и већ наученим модулацијама које су композитори различитих епоха употребљавали у својим дјелима.			
Специјални захтјеви / Предуслови			
Завршен трећи разред средње музичке школе.			
Циљеви			
- усвајање знања из области енхармонске модулације - развијање логичког мишљења у изради хармонских задатака (хармонизација заданог баса или сопрана) - хармонизација заданих мелодијских линија сопрана и баса са посебним освртом на хармонску анализу примјера из музичке литературе кроз периоде у музици			
Теме			
1. Појам и средства енхармонске модулације – Енхармонизам умањеног септакорда (енхармонизам умањеног септакорда- грађа умањеног септакорда, начин енхармонске замјене тонова) 2. Енхармонизам доминантног септакорда (презначење доминантног септакорда, енхармонско презначење тврдоумањеног септакорда) 3. Енхармонизам прекомјерног трозвука			

4. Преглед развоја хармонских стилова (хармонска анализа стилске хармоније кроз примјере из музичке литературе)

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Појам и средства енхармонске модулације - Енхармонизам умањеног септакорда	- прецизно енхармонски замијени задане тонове самостално или у склопу акорда; - путем енхармонске замјене једног тона у акорду модулира у ближе или даље тоналитете; - повеже кроз бројне хармонизације одговарајућих мелодијских линија начин формирања акорда и начин преласка у нов тоналитет, користећи умањен септакорд као модулирајући акорд како у полазном тако и у циљном тоналитету.	- брзо и тачно идентификује тоналну промјену тј. енхармонску модулацију као и модулирајући акорд у полазном и циљном тоналитету; - развије брзину и креативност хармонског мишљења у изради хармонских задатака; - примијени енхармонску модулацију кроз хармонизацију сопрана; - интерпретира наведену област кроз свирање и хармонизацију генерал баса на клавиру.	- оживи и прикаже кроз хармонизацију бас и сопрана стечено знање из наведених области; - изведе звучно на клавиру и прикаже своју креативност у формирању хармонског задатка водећи рачуна енхармонској замјени тонова и модулирајућим акордима који су присутни у енхармонској модулацији, као и о кретању мелодијских линија кроз гласове; - демонстрира кроз хармонизације заданих мелодија музичку креативност и особеност.	- пружи начелна тумачења о појму енхармоније, енхармонске замјене једног или више тонова у акорду, као и средствима енхармонске модулације; - објасни и посвети посебну пажњу енхармонизму умањеног септакорда тј. његовој грађи која му омогућава да енхармонском замјеном једног или више тонова постане поново умањен акорд само на новом ступњу; - практичним вјежбама утврђује пређену област- хармонизацијама заданог баса и сопрана уз пјевање или свирање израђених задатака.
2. Енхармонизам доминантног септакорда	- повеже кроз краће примјере и лакше схватити енхармонско	- препозна тврдоумањени септакорд како у модулацији тако и		- објасни да се мала септима у акорду подудара енхармонски са прекомјерном секстом, тако да сваки мали дурски септакорд може постати прекомјерни

	презначање доминантног септакорда; - идентификује и примијени енхармонски начин промјене тоналитета енхармонском замјеном септима доминантног септакорда и лакше препозна двоструко умањени септакорд као могући акорд модулације; - препозна врсту енхармонске модулације и интерпретира у групи израђене хармонске задатке, развијајући тако хармонски слух.	на часовима солфеђа; - уочи брже и јасније у примјерима из музичке литературе енхармонску модулацију преко доминантног септакорда.		квинтсектакорд; - прикаже грађу насталог алтерованог акорда хроматског типа и пружи објашњења о врстама модулација; - прикаже сликовно и звучно све разматране акордске појаве; - објасни грађу тврдоумањеног септакорда, као и тонове тог акорда који су погодни за енхармонску замјену; - посвети пажњу практичним израдама задатака као и свирању хармонских примјера; - инсистира на домаћим задацима, који се по природи предмета и већ наглашеној потреби његовог практичног савладавања, намећу као нужни у великом броју.
3. Енхармонизам прекомјерног трозвука	- препозна промјену тоналитета путем енхармонизма прекомјерног квинтакорда; - дефинише појаву прекомјерног трозвука; - звучно и	- примијени знања о енхармонизму прекомјерног трозвука у хармонизацијама заданих мелодијских линија - искомпонује самостално те хармонизује своју		- представи грађу прекомјерног трозвука и његову појаву на одређеним ступњевима у тоналитету; - пружи основна тумачења о разрјешењу прекомјерног трозвука; - прикаже и приближи кроз краће примјере модулацију помоћу прекомјерног трозвука - информативно, теоретски и кроз краће нотне примјере прикаже модулацију; - све разматра непојаве прикаже кроз примјере, одсвира их и звучно прикаже

	сликовно препозна промјену тоналитета и прецизира врсту, тренутак модулације.	мелодијску линију која ће бити обогаћена енхармонском модулацијом		њихово тумачење; - инсистира на сталној изради хармонских задатака како би ученици утврдили научено и примјенили га при хармонизацији баса и сопрана; - посвети посебну пажњу свирању генерал баса са свим типовима енхармонске модулације.
4. Преглед развоја хармонских стилова	- идентификује научене акорде, модулације, алтерације кроз задане примјере из музичке литературе.	- употпуни и примијени раније стечено знање из области хармоније у примјерима из музичке литературе разних музичких епоха.		- обнови све врсте љествица, модуса, хармонских средстава и модулација; - изради са ученицима хармонску анализу примјера из музичке литературе, са освртом на примјере из периода барока, класицизма и раног романтизма; - објасни карактеристичне акорде, хармонска средства или модулациони план који је типичан за одређену музичку епоху или композитора.
Интеграција				
Корелација са наставом клавира, инструмената, музичких облика, контрапункта и солфеђа.				
Извори				
- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; - Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.)				
Оцјењивање				
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагања испита у средњој школи. О техникама и критеријумима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.				